

सर्वोच्च अदालत, एक न्यायाधीशको इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती
आदेश

संवत् २०७० सालको रिट नं. ०७०-WO-०४३१

विषय : परमादेश लगायत जो चाहिने आज्ञा आदेश जारी गरी पाउँ

भक्तपुर जिल्ला भक्तपुर नगरपालिका वडा नं. ४ बस्ने इन्द्रबहादुर ब्यान्जु -- १ निवेदक
विरुद्ध

भक्तपुर जिल्ला अदालत ----- १
भक्तपुर जिल्ला अदालत, तहसिल शाखा ----- १ विपक्षी
भक्तपुर नगरपालिका वडा नं. ४ बस्ने मनोजकुमार ब्यान्जु ----- १

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १०७(२) बमोजिम दर्ता भई पेश हुन
आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं आदेश यस प्रकार छ :

म निवेदक समेत उपर विपक्षी मनोजकुमार ब्यान्जुले अंश मुद्दा दिई छु भागको एक
भाग अंश पाउने ठहरी मिति २०६७।१।१५ मा भएको फैसलाउपर वादी प्रतिवादीहरू
पुनरावेदन नगरी बसी छु भागको एक भाग अंश वण्डा छुट्याई दाखिल खारेज समेत गरी
पाउँ भनी भक्तपुर जिल्ला अदालतमा मिति २०६८।४।३१ मा निवेदन परेको थियो ।

फैसलाबमोजिम छु भागको एक भागको सम्पत्ति दाखिल खारेज समेत गरी पाउँ
भन्ने निवेदन दिएपछि भण्डै चार महिनापछि फैसला संशोधन गर्न मनोजकुमार ब्यान्जुले
निवेदन दिनु भयो ।

निवेदक वादी मनोजकुमार ब्यान्जु प्रतिवादी इन्द्रबहादुर ब्यान्जु समेत भएको २०६६ सालको दे.पु.नं. १२०६ को अंश चलन मुद्दामा भएको मिति २०६७।१।१५ को फैसलाको ठहर खण्डमा कि.नं. ६७१ को क्षेत्रफल ०-३-० जग्गा र सोमा बनेको घर समेतबाट छ भागको एकभाग अंश पाउने ठहर्छ भनी उल्लेख हुनुपर्नेमा घरलाई बाहेक गरी भएको फैसला सच्याई घर र जग्गा बण्डा गरिदिने निर्णय पर्चा गरी पाउँ भन्ने निवेदन दिइएछ । फैसलाको तायदातीमा उल्लिखित सम्पत्तिमध्ये कि.नं. ६७१ को जग्गा बण्डा लाग्ने भनी उल्लेख भएको देखिँदा फैसलामा तात्त्विक भिन्नता हुने गरी संशोधन गर्न मिलेन भनी भक्तपुर जिल्ला अदालतबाट आदेश भयो । सो आदेश उपर अ.बं. १७ नं. बमोजिम वेरीतको आदेश बदर गरी पाउँ भनी विपक्षी मनोजले पुनरावेदन अदालत पाटनमा निवेदन दिएकोमा वादी र प्रतिवादी मनोजकुमार ब्यान्जु समेतको तायदाती फाँटवारीमा कि.नं. ६७१ क्षेत्रफल ०-३-० जग्गा सोमा बनेको दुई तलाको छ कोठे घर भनी उल्लेख भई (कोर्टफी समेत बुझाई सकेको) र बण्डा हुनु नपर्ने भन्ने कहिँ कतै दावी जिकीर नभएको अवस्थामा तायदातीमा पेश भएको सम्पत्तिबाट छ भागको एक भाग अंश पाउने गरी मिति २०६७।१।१५ मा भएको फैसलाको तपसील खण्डको १ नं. मा जग्गा मात्र उल्लेख देखिएको अवस्थामा संशोधन गर्न नमिल्ने भनी भक्तपुर जिल्ला अदालतको मिति २०६८।७।२५ को आदेश नमिलेकोले बदर गरी दिएको छ भनी पुनरावेदन अदालतबाट आदेश भएछ । सो आदेश हुँदा मलाई रोहवरमा नराखी मेरो निजी आर्जनले बनाएको घर समेत बण्डा हुने गरी भएको आदेशले मलाई आघात परेकोले सो आदेश बदरको लागि यस अदालतमा उत्प्रेषण लगायत उपयुक्त आज्ञा आदेश जारी गरी पाउँ भनी दिएको २०६९ सालको रिट नं. ४५६-०६९-WO-०१८१ र ४५७-WO-०१८२ थान दुई मुद्दा कारवाहीमा छन् ।

यसरी कारवाही भई रहँदारहँदै पुनरावेदन अदालतबाट मिति २०६८।१२।२ मा आदेश भएकोमा १ वर्ष ३ महिनापछि तामेलीमा गैसकेको मुद्दा मिति २०७०।१।२५ गतेका दिन अंश मुद्दाका वादीहरूले छुट्टै मुद्दामा तामेली जगाई चलन चलाई पाउँ भनी भक्तपुर जिल्ला अदालतको तहसील शाखामा निवेदन दिएका थिए । भक्तपुर जिल्ला अदालतबाट संशोधन नभएको र पुनरावेदन अदालतबाट संशोधन भएउपर पुनरावेदन अदालतबाट संशोधन गरिने मिति २०६८।१२।२ को आदेशहरू उत्प्रेषणद्वारा बदर गरी पाउँ भनी भक्तपुर जिल्ला अदालत समेतलाई विपक्षी बनाएको मुद्दा चल्दाचल्दै डोर जान नमिल्ने भएकाले मुलतवी

राखी पाऊँ भनी मिति २०७०।६।३ गतेका दिन निवेदन दिएकोमा मलाई तारेख मात्रै दिई रहेकाले अलग-अलग मुद्दाको फैसलामा तहसील शाखाबाट पनि अलग-अलग निर्णय गर्नुपर्नेमा एउटा मात्र आदेश गरी यो मुद्दामा केही आदेश नगरेकोले मेरो निवेदनमा मुल्टवी राख्न मिल्ने हो वा होइन सोको आदेश गर्न लगाउन तहसील शाखाका नाउँमा परमादेश लगायत जे जो चाहिने आदेश जारी गरी पाऊँ भन्ने समेतको निवेदन दावी ।

नियमबमोजिम पेश हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदकका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री उत्तमबहादुर श्रेष्ठले पुनरावेदन अदालतले फैसला संशोधन गर्ने गरी गरेको आदेश उत्प्रेषणको आदेश जारी गरी बदर गरी पाऊँ भनी दिएको निवेदन कारवाही अवस्थामा भएको र सो आदेश नभएसम्मको लागि भक्तपुर जिल्ला अदालतमा परेको अंश मुद्दा मुल्टवी राखी पाऊँ भनी मेरो पक्षले दिएको निवेदनउपर तहसील शाखाले कुनै आदेश नगरेकाले मेरो पक्षको संवैधानिक हकमा आघात परेकोले तहसील शाखाका नाउँमा परमादेशको आदेश जारी हुन आवश्यक हुँदा विपक्षीहरूको नाउँमा कारण देखाउ आदेश जारी गरी पाऊँ भनी गर्नु भएको बहस समेत सुनी मिसिल अध्ययन गरी हेर्दा निवेदकको मागबमोजिम विपक्षीहरूका नाउँमा कारण देखाउ आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्था समेत छ छैन सो सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो ।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा कि.नं. ६७१ को जग्गा मात्र वण्डा हुनु पर्नेमा पुनरावेदन अदालतले सो जग्गामा रहेको घर समेत वण्डा गर्ने गरी दिएको आदेश उपर समेत यसै अदालतमा रिट दिएबाट वण्डा छुट्याउने कार्य मुल्टवी रहनु पर्ने भन्ने निवेदन कथन रहेछ ।

भक्तपुर जिल्ला अदालतको मिति २०६७।५।१५ को फैसलाको ठहर खण्डमा कि.नं. ६७१ मा घर समेत वण्डा लाग्ने भनिएकोमा तपसील खण्डमा जग्गामात्र उल्लेख भएकोमा संशोधनका लागि निवेदन पर्दा पुनरावेदन अदालतबाट तायदाती फाँटवारीमा घर समेत भएको र सोको कोर्टफी समेत बुझाई सकेको अवस्थामा घर समावेश गर्न फैसला संशोधनको माग भएकोमा शुरूले फैसला संशोधन नगरेको निर्णय बदर गरी घर समेत समावेश गर्ने आदेश भएको पाइन्छ । सो पुनरावेदन अदालत पाटनको निर्णय उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गराई पाऊँ भनी यी निवेदकको यसै अदालतमा निवेदन परी फैसला कार्यान्वयनको काम रोक्न भनी निवेदकले सो निवेदनमा अन्तरिम आदेशको माग गरेकोमा

अन्तरिम आदेश जारी गर्न मिलेन भनी यसै अदालतबाट मिति २०६९।५।१९ मा आदेश भएको पाइन्छ । पुनः यसै विषयमा अन्तरिम आदेश सहितको निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी पाउँ भनी पुनरावेदन अदालत पाटनमा दिएको निवेदनमा अन्तरिम आदेश जारी गर्न मिलेन भनी मिति २०७०।८।९ मा पुनरावेदन अदालत पाटनबाट आदेश भै सकेकोले फैसला कार्यान्वयन रोकन नमिले भनी तहसिलदारबाट भएको आदेश भक्तपुर जिल्ला अदालतबाट सदर भएको कुरा मिसिलमा पेश भएको निवेदक यिनै रिट निवेदक र विपक्षी लक्ष्मी ब्यान्जु भएको दण्ड सजायको ६१ नं. को उजूरी निवेदनमा भएको आदेशबाट देखिन्छ ।

यसरी निवेदकले उठाएको विषयमा शुरुदेखि नै पटक-पटक विभिन्न अदालतमा निवेदन दिँदै निजको मागको विषयमा कारवाही हुँदै आइरहेको देखिएको यस्तो स्थितिमा प्रस्तुत रिट निवेदनबाट निवेदकको मागको विषयमा विचार गर्न मिले हो होइन भन्ने निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो ।

न्यायिक वा अर्धन्यायिक वा कुनै सरकारी अख्तियारवाला अधिकारीले सरकारी स्तरबाट गर्नुपर्ने कुनै काम नगरिदिँदा संवैधानिक वा कानूनी हकमा आघात परी मर्का पर्ने नागरिकले सो काम गराई माग्न अन्य उपचारको बाटो नभएको वा भए पनि प्रभावकारी नभएको अवस्थामा प्रस्तुत रिट निवेदन आकर्षित हुन सक्ने हो । प्रस्तुत विषयमा विवादास्पद देखिनुका अतिरिक्त सोही आदेशलाई चुनौती दिँदै दायर निवेदनमा यसै अदालतबाट समेत अन्तरिम आदेश जारी नभएको स्थिति छ । सर्वोच्च अदालतसमक्ष उत्प्रेषणलगायतको निवेदन परी कारवाही चली रहेको भन्ने देखिँदै रहेको अवस्थामा उक्त रिट निवेदनबाट पुनरावेदन अदालतको संशोधन आदेश बदर भएको स्थितिमा सोहीबमोजिम हुने नै छ । अहिले सो आदेश समेतको कार्यान्वयनको सिलसिलामा निवेदकले माग गरेको दावी परमादेशको रिटको विषयवस्तु भित्र नपर्ने हुँदा शुरु भक्तपुर जिल्ला अदालतको अंश मुद्दाको फैसला कार्यान्वयनलाई प्रत्यक्ष वा परोक्षरूपमा प्रभाव पार्ने गरी निवेदकको मागबमोजिम आदेश जारी गर्न मिले अवस्था देखिएन । भक्तपुर जिल्ला अदालतले मुलतवी राख्ने वा नराख्ने विषयमा केही बोलेन भन्ने निवेदकको कथनले नै फैसला कार्यान्वयन नहोस् भन्ने अभिप्रायले यो निवेदन परेको देखिन्छ ।

अतः माथि विवेचित गरिएअनुसार निवेदकको यस अदालतमा चलिरहेको भनिएको उत्प्रेषणको रिट समेतबाट पुनरावेदन अदालतको आदेश बदर भएमा सोही अनुसार हुने नै

हुँदा हाल अन्तिम भई सकेको फैसला कार्यान्वयनलाई रोक्न न्यायसंगत देखिएन । यस अवस्थामा कार्यान्वयन कारवाही मुलतवी राखिदिनु पर्ने वा नपर्ने बोलिएन भन्ने समेतको निवेदन दावी कानूनसंगत समेत नहुँदा विपक्षीहरूलाई कारण देखाउ आदेश जारी गरी रहनु पर्ने अवस्था नदेखिँदा प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ । प्रस्तुत रिट निवेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत : मोहनप्रसाद बास्तोला

कम्प्युटर टाईप गर्ने : विदुषी रायमाझी

इति संवत् २०७० साल पौष २५ गते रोज ५ शुभम्।